

Fugle i Køgebugt Strandpark

Strandparken ligger på en hovedtrækrute mellem Nordskandinavien og de sydlige vinterrastepladser, for en lang række træfugle. Derudover er området velegnet for mange af vore almindelige ynglefugle. Ornitologen der går efter de sjældne fugle, vil finde området interessant, men den følgende beskrivelse er rettet mod den almindeligt naturinteresserede bruger af området og formålet er at beskrive de almindeligt forekommende fugle som alle kan opleve, blot ved at færdes i området med åbne øjne og ører. Mine erfaringer er 10 års kajakroning i området, på alle årstider.

Lad os vælge en forårsdag i april. Det er sol, men luften er stadig lidt kølig. Hvid vipstjert med lille sort hagesmæk og lang vippende hale løber på græsset og flyver op store buer. På taget af klubhuset lyder en smækkende lyd, som to sten der bliver slået mod hinanden. Det er stenpikker med en karakteristisk sort stribe gennem øjet og hvid overgump som ses når den flyver op. Møder man den i tusmørket ser man kun den hvide overgump, som en hvid fjer der flagrer gennem luften. Der høres også musvit, og den ses i sølvpoplerne med den karakteristiske sorte mavestribe. I sivene høres blåmejsen, stemmen lyder som en lille sølvklokke. Også her fra klubhuset høres et par karakteristiske sangere. Det er små fugle som sjældent ses, og man kan godt glemme alt om at kende dem fra hinanden på udseendet.

Stemmerne derimod er hos nogle meget lette at genkende. Her fra broen høres gransanger, et karakteristisk "tjif-tjaf-tjif-tjif", den lidt sørgmodigt faldende melodi hos løvsanger, og den gentagne lyd på samme tone, som en pind der køres hen langs et stakit, fra gærdesanger. Tornsangeren er nok lidt sværere at kende på stemmen, til gengæld sidder den frit i buskene ud mod vandet, synger sin ukarakteristiske sang hele tiden, nogle gange som sangflugt, hvor den lige letter 1-2 meter og synger, mens den daler ned igen. Falder lyset heldigt, kan man se at struben er hvid.

En særdeles almindelig fugl der kan volde lidt problemer er engpiber. Lille og uanselig, med sribet bryst, er den ikke nem at kende. Til gengæld flyver den særdeles karakteristisk. I flugten går den op i en bue, stopper lidt i flugten, og glider ned igen, man kan forestille sig at den skriver et lille "i" i " gentagne gange i luften, som et svævefly der staller. Samtidig hører man et skarpt "siit". Den har også sangflugt, hvor den flyver nærmest lige op, og derefter daler langsomt ned under kvindrende sang. Sanglærken kender vel alle, med den evige trille under den blå himmel. Vi skal lige høre et par små fugle mere. Gærdesmutte er en uanselig lille brun fugl, der ofte ses med den korte hale strittende lige op i luften. Når den flyver er farven varmt brun og man får associationer til en lille flyvende mus, når man ser den. Man bliver mindet om den hele året på grund af den forbavsende kraftige sang, med en meget lang trille. Den høres her fra bådebroen, ligesom rødthals med den rustrøde strube. Rødhalsen synger også hele året, men der skal helst være lidt sol. Stemmen er måske ikke umiddelbart nem at kende, men er i virkeligheden ikke svær, hvis man bemærker at den veksler mellem nogle meget højfrekvente lidt gnidrende lyde og nogle væsentligt dybere; mere klare toner.

Først en tur rundt i havnene, Vallensbæk og Ishøj Havne. Først møder vi skarv, storskarv eller mellemskarv med den karakteristiske hvide kind og hvid plet på låret. Vi ser den også sidde og tørre sig med halvt udstrakte vinger på pælene. Så et par gråender og ude i det store bassin en flok edderfugl. Det er de brune hunner med den aristokratiske næse. Den mere farvestrålende han med sort hvide farver og grøn nakke, møder vi først senere ude på havet. Så får vi brug for ørene igen. Et kraftigt og skarpt "bli-bli-bli" annoncerer strandskaden med de klare sort hvide farver og det smukke, næsten selvlysende orange næb. Lidt svagere hører vi et blødere fløjtende "dy-ly-ly-ly". Det er rødbenet en lille spinkel vadefugl med røde ben.

Også viben kan vi høre, Den præsenterer sig selv med et "viiiip" og her i forårstiden kan vi høre brummelyde fra hannens vinger under parringsflugten. Så går turen ud til havet, hvor vi foreløbig følger stranden. På vandet ligger toppet skallesluger kendelig på det langstrakte næb, hannens hvide halsbånd og den flotte top. Stor skallesluger ser vi også, den mangler toppen, og på afstand er især hannerne let kendelige på den flødefarvede krop. Vi ser et par stykker, men om vinteren er der ofte adskillige på de små søer inde bag stranden. Gravanden er også vent tilbage til de danske kyster. Vi ser den flyvende med det brune bælte over brystet. Som navnet antyder yngler den i grave, og det er ikke usædvanligt at se den yngle i en beboet rævegrav.

På stranden, får vi først øje på stor præstekrave med den fine sort-hvide krave. Når den flyver op lyder der et blødt entonigt fløjt, som kan minde lidt om rødben. En lille flok ryler løber i strandkanten, ligesom præstekraven, en lille vadefugl og når de løber ser det ud som om de er på rulleskøjter. Rylen er let kendelig på en sort plet på maven, som om den havde dyppet maven i tjære, og ligesom viben præsenterer den sig med stemmen "ryyl-ryyl". Den tilhører en stor familie af ryler, og den vi ser her hedder almindelig ryle. Ikke så tit, og måske hyppigere om efteråret ser vi strandhjejle. Den er lidt større en rylen, har kortere næb, også den har en sort "tjæreplet" på maven, men her strækker pletten sig op på forsiden af hals og hoved.

Der er næppe flere fugle ved stranden i dag, så vi går over til de små indsøer bag klitterne. Som et lyn fra en klar himmel kommer pludselig en lille rovfugl i en bue henover buskene og passerer tæt henover hovedet.

Det er spurvehøg, vores mindste høg. Når den flyver er den let kendelig på sine runde vinger og den lange hale. Den flyver med en række vingetag, vekslende med glideflugt, men det når vi ikke at se i dag, fordi den er på jagt. Derfor flyver den lavt, sniger sig tæt over terræn og buske for at kunne overraske sit bytte, og det er slet ikke usædvanligt at den som i dag kommer så tæt på. Ser man ind over markerne bag søerne står der tit en tårnfalk og "muser" i luften. Den er også langhalet, men i modsætning til spurvehøgen er vingerne spidse, og farven mere rødlig. Når den "muser" står den helt stille i luften og spejder efter bevægelse i græsset, med et efterfølgende styrtdyk mod en lille mus eller fugl som har været uforsigtig. Samme jagtteknik ser vi hos musvågerne som også er hyppige gæster i strandparken. Når de flyver ser vi at vingerne er hævet så de danner et V mens de sejler rundt i luften.

Hyppigst er vor hjemlige musvåge, men i træktiden ser vi også fjelvågen der yngler længere nordpå. Den er som regel større end musvågen, og kendes på den lyse overgump, som man kan se når den vender i luften. Vi er i træktiden, og kigger vi ind over rørskovene, kan vi være heldige at se rørhøg der er på størrelse med musvågen. Den går lavt over rørene, er ikke så kraftfuld i flugten som musvåge, man fornemmer at den "vakler" fra side til side.

Herinde på søerne er der nogle småøer som benyttes af vore kolonirugende måger. Stormmågen, hætteløs og med gule ben bor på den ene ø, mens hættemågen med hætte og røde ben bor på den anden ø. Hættemågen er langt den mest stridbare, og kommer vi for tæt forbi udløser det et sandt luftangreb af vrede hættemåger. Stormmågens storebroder sølvmågen med en tydelig rød plet på næbbet, og sølvmågens fætter sildemågen, med de sorte vingeoversider ser og hører vi, både på søerne og på havet. Men vi er på søerne, og inde ved bredden ser vi fiskehejren stå, tålmodigt afventende med næbbet som et spyd, klar til fiskefangst. Blishøns i flokke med hoved og hals karakteristisk nikkende frem og tilbage når de svømmer er fugle man kan se hele året, kendelige på den hvide pandeplade. Når de om en måned har unger, bemærker man at børnene har røde hoveder. Grønbenet Rørhøne ser man ikke så meget til, den gemmer sig i rørene, men her om foråret, hvor rørskovene ikke er så tæt, ser man den dog jævnligt. Den er mindre end blishønen, har rød næbplade og en hvid stribe langs vingekanten.

Krager og skader, ser vi alle vegne, og flokke af duer, der er ringdue og tyrkerdue. Hvis man skulle have lyst til at kende forskel på dem, bemærker man ringduen, eller skovduen som den også kaldes, med en hvid plet ved halsen og en hvid stribe over vingen, mens tyrkerduen er mindre og lysere, med en sort stribe på tværs i nakken. Skovduen kurrer 5 gange "du-duu-du-du-du". mens tyrkerduen er meget mere monoton "du-duu-du" i en trefaset lyd. Som kuriosum kan nævnes at tyrkerduen er en fugl som er indvandret i tresserne, først i Nordjylland, men fra begyndelsen af halvfjerdserne har den bredt sig over hele landet, faktisk i takt med vore tyrkiske gæstearbejdere. Der er dog næppe nogen sammenhæng.

Vi springer en måned frem og er nu i maj. Det betyder at ternerne er kommet. Havternen er vel fra et designsynspunkt noget af det mest elegante der er skabt fra naturens værksted. Med kløftet hale og blikket rettet nedad, kommer den elegant flyvende over vandet. Pludselig klapper vingerne sammen og den forsvinder med et plop ned under vandet, for straks efter at komme op med en fisk i næbbet. 18.000 km har den fløjet på sin trækrute fra antarktisk, og nu er den her. Den er svær at skelne fra fjordternen, men der er nogle små forskelle. Kommer vi tæt på kan vi se at det røde næb hos fjordternen er sort helt ude på spidsen. I flugten ser man fjordternens mørke håndsvingfjer, mens blot bagkanten af ydervingen er mørk hos havternen, ligesom lyset skinner mere igennem ydervingen hos havternen. Men nemt er det ikke, og stemmerne ligner hinanden for meget til at det kan bruges til noget.

Her i maj er mudderkilren en fast gæst. Vi ser den på søerne og vi ser den på molernes sten. Mørk på oversiden, lys på undersiden, en lille vadefugl som flyver med stive mekaniske vingeslag. Når den sætter sig "krøller" den med halen, og har tit løftet vingerne helt op og ned igen, straks den har sat sig. I modsætning til de fløjt som de fleste vadefugle udstøder, har mudderkilren et højfrekvent "tsiiiiii-" Efter omkring en måned er mudderkilren væk igen, men vi genser den i september, på vej sydpå. Nu møder vi på søerne også den ynglende klyde. Vores mest langbenede vadefugl, elegant i sorte og hvide farver og med smukt opadkrummet næb. Svalerne er kommet, den elegant flyvende landsvale med kløftet hale, bysvalen med hvid overgump, og i skrænterne ved broerne på søerne, digesvalen som har sine huller her i skrænterne.

Digesvalen flyver ikke så elegant som de andre svaler, er brun på oversiden, og har et brunt bånd over brystet. Også mursejleren er en fast gæst her ved søerne. Langs sivkanterne kan vi nu se og høre gøg, her i det åbne land kan den ikke gemme sig og man bemærker ligheden med en lille rovfugl, tværstribet og langhalet, men ikke nær så kraftfuld i flugten, nærmest med lidt hængende vinger. Inde i rørene ser vi nu en gråspurvelignende fugl, dog med sort hoved, sort hagesmæk, en hvid stribe ved skægget og hvide yderhalefjer. Det er rørspurv. To andre arter som færdes i rørene ser vi sjældent, og selv om vi gjorde, kunne vi næppe se forskel på dem. Rørsanger og sivsanger. Man kan høre en monoton snerrende og skrattende sang, mest ensartet rørsanger, lidt mere varieret med lidt fløjtelyde, sivsanger.

Så skal vi frem til efterårstrækket for at se flere arter. I september kan vi være heldige at se bekkasin, der er

flere af slagsen, den vi har en chance for at se er dobbeltbekkasin, en lille brunlig vadefugl med et forbløffende langt næb. Der er størst chancer for at se den, når man går langs rørskovene. Ude over strandene er der nu gul vipstjert. og i buskene ser vi grønirisk, med den karakteristiske gule stribe ved vingekanten. Lidt senere på året har solsorten fået selskab af sjaggeren som dels kendes på sin måde at flyve på, med en 5-6 vingetag efterfulgt af pause, dels på stemmen, hvor den præsenterer sig selv : "sjag-sjag-sjag ". Endelig er isse og overgump grå, og i modsætning til solsorten, er sjaggeren her i træktiden en flokfugl og der sidder talrige ved siden af hinanden i træerne. Ligeledes, her om efteråret, ser man ofte fuglekonge ved strandene. Om sommeren gemmer den sig i de tætte skove, men her om efteråret er den til at få øje på i den lave strandeng. Vores mindste fugl, med en orange top, og på denne årstid ofte forbavsende tillidsfuld, så man tit kan stå og iagttage den på et par meters afstand.

Her på overgang mellem efterår og vinter, begynder det ligesom ved forårstide at blive spændende igen. Gåsetrækket, som man også kan se om foråret, er i fuld gang. Store kiler trækker over himlen. Grågås ,den største af vore gæs, kommer i store kiler, forreste del af vingen er lys, hvilket man kan se, lidt afhængig af belysningsforholdene. Stemmen høres hele tiden, et nasalt "gak-gak-gak ". Knortegås kommer også flyvende i kiler, den er mindre end grågåsen, har et hvidt "semikolon" på siden af den mørke hals og her i landet en lys bug, lysbuget knortegås, mens den i andre dele af verden er mørkbuget. Stemmen er ikke så nasal, mere knurrende end grågåsen, og på afstand kan man se "blink" når alle fuglene med hvide maver vender samtidig. Også canadagås ses nu. Den er lidt større end grågås, har sort hoved og hals, med en velafgrænset hvid plet på kinden. I modsætning til de andre gæs er den ikke på træk, den er blot trukket ind fra kysterne, og vi kan regne med at se den hele vinteren.

Det er også nu under efterårstrækket vi ser lidt flere typer ænder. Trolldand har vi set sparsomt i sommerens løb. Det er en mørk and med karakteristisk hvide kropsider. Nu ser vi flokke med hundredvis af fugle ligge på søerne. Det er en dykand. Svømmeænderne, for eksempel gråand, kan nok stå på hovedet, med enden lige i vejret, men de dykker ikke helt nedunder vandoverfladen som dykænderne, som typisk bare dykker ned, når man kommer for tæt på. I silhuet er det let at kende de 2 slags ænder fra hinanden. Dykandens ryg fortsætter i en bue som rammer vandoverfladen, uden ansats til hale, mens svømmeændernes hale tydeligt opadstræbende bryder ryglinien. I det sene efterår og om vinteren har trolldanden fået sin fætter bjerganden med i flokkene. Den ligner trolldand, men ryggen er lys grå. Den fremtræder derved sort i begge ender og lys i midten. I klart lys skinner der tillige et hvidt parti omkring næbroden på hunnerne. I flokkene ser vi også hvinand. Hannerne har mørkt hoved, hvid krop med en sort "redekam" hen langs ryggen og en hvid plet bag næbbet. Navnet har den fået fordi vingeslaget "hviner" i flugten. Med i familien er taffeland. Den ser vi kun enkeltvis, hovedet er rødbrunt og kroppen smukt lysegrå med en ganske fin tværstribning. En enkelt svømmeand ser vi her i efterår og vinter i store flokke. Det er pibeand. I modsætning til de rap-rap-lyde vi kender fra de fleste ænder, hører vi her fløjtende lyde fra de flyvende flokke. Hovedet er smukt rødbrunt, og i virkeligheden har den mange smukke farver, men vi kommer sjældent så tæt på den før den flyver op. Så ser man til gengæld en tydelig hvid trekant, fortil på vingen. Også hos pibeand kan man opleve at se hvide blink, når store flokke på lang afstand vender samtidigt, så solen fanger de hvide maver.

På vores forårstur bemærkede vi skalleslugere ude på havet. Nu er den store skallesluger trukket ind på søerne, og der er mange af dem. Her om vinteren er lillebror, lille skallesluger med på søerne, men der er kun få af dem. Hannen er let at kende, med sit kridhvide hoved og en kraftig sort stribe bag øjet. Her om vinteren ser vi også et par lappedykker arter, det er sorthalset lappedykker og en sjælden gang lille lappedykker. De er svære at kende i vinterdragt, og det bedste kendetegn er næsten at de er små, og at de dykker hver gang man kommer i nærheden af dem. Svanerne skal vi have med. Knopsvanen med den elegant S-formet svajede hals, det røde næb og sort næbknop, har vi hele året, når den kommer flyvende hører man suset fra vingerne, og om sommeren ser vi de grå unger, H.C.Andersens grimme ællinger.

Men her om vinteren ser og hører vi også sangsvanen. Den kommer flyvende, ofte i flok med en karakteristisk trompetende stemme i skiftende tonehøjde, hvilket når der er mange stemmer sammen, giver en overordentlig karakteristisk lyd. Vingesusen hører man derimod ikke. På vandet er den lidt mindre end knopsvanene, halsen mere lige, så hoved og hals mere danner formen af en "spadserestok". Der er ingen knop, og næbbet er gult. Svaner, ænder og lappedykkere ser vi mest og flest på søerne. På smukke stille vinterdage er det imidlertid dejligt at gå ud langs havet. Her på stranden møder vi den sidste fugl vi skal høre om her. Det er snespurven. Lidt ligner den gråspurven, men den er meget lysere, den færdes i flokke, og der er en vis farvevariation fra fugl til fugl, som gør at flokken ser broget ud. Når den flyver op, ser man store hvide partier på vingen, således at kun selve vingspidsen er sort. Det er en vintergæst hos os, mens den på Grønland og i lapmarken er forårsbebuder. Vi kan glæde os over den hele vinteren, og når den er væk, er foråret på vej. Vore egne forårsbebudere kommer også, og hele årets cyclus gentager sig.

Finn Vallø Hansen